

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (1)

Theresia Schlägl, rođena 25.10.1926.

u Cindrofu, kade još svenek živi.

Pohodila školu od 1933. do 1941.

„Ovo se je oko 1939. ljeta dogodilo, kad je bio boj. Ja sam jur svenek čemerno vidila. Da nisam dobro vidila se je jur u školi počelo. Dandanas to nije problem, ar učitelji to jur jako rano upametzamu, ako negdo dobro ne vidi. Ali, 1939. ljeta bio je boj, i tako smo svenek drugoga učitelja imali, ar su svenek neki drugi muži morali pojti u boj. Zato nijedan nije opazio, da čemerno vidim. Zbog toga sam se bojala čuda svakidanjih situacija. Jedan primjer za to je, kad smo u školi imali uru „Čitanja“. Jako sam se bojala, da će ja morati čitati i to neću moći, zato ča ne vidim. Jednoč je moj otac kanio, da mu ča proštem, ali nisam

kanila, ar nisam vidila slova. Istotako u kinu: nisam ništ razumila, ar su filmi svenek imali podnaslove, ke nisam mogla čitati, tako nisam znala o čem gre u filmu. Jednoč ali, je muž moje sestre upametzeo, da čemerno vidim i da vas moj problem leži nek u mojojem čemernom vidu. Išli su s manom vračitelju za oči. Konačno sam dostala očalje i svit sam najednoč drugačije vidila. Prvo sam se sramila pojti med ljude s očalji, ali bila sam i vesela, da opet dobro vidim.

(Theresia sidi u prvom redu, treta s desne strani, po kazališnoj predstavi 1935. ljeta)

Čega se još morem spomenuti je, da smo svako jutro pred školom morali pojti u crikvu. Naredili su nam, da moramo onda veljek i školske torbe uzeti sa sobom u crikvu. Nek moja družica to nije tribala. Pokidob da se je nje hiža nahadjala na putu od crikve do škole, ona je bila jedina, ka si je smila na putu u školu pojti domom po svoju torbu. Jednoga dana po svetoj maši sam ju pratila. Išle smo skupa k njoj domom po nje torbu, ča je naš učitelj morao viditi. Kad sam došla u školu, me je učitelj zbog toga jadovito suvao u tablu.“

Piše: Anna Vukovits, 6.C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Anin komentar:

Joj, kako je za nas lahko dostati očalje! Denas imamo još i dvi враћiteljice u нашој školi, ke se skrbu za nas. Ako je nekom školaru nek malo čemerno, veljek more pojti doktoru.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljudi ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (2)

Wolfgang Hauptmann, rodjen 23.12.1962. u Andauu; sada živi u Uzlopu.
Pohodio je školu od 1969. ljeta.

„U mojoj razredu nas je bilo 28 dičakov. Samo dičakov nas je bilo! U to vreme je u školi u Andauu bilo nezamislivo, da idu dičaki skupa s divičicama u isti razred. Osnovna i glavna škola su bile u istoj zgradici, ali jedan kat je bio za dičake, a jedan za divičice. Nismo se smili viditi. Naša učiteljica je bila jako oštra. Ona nas je svenek tukla ravnalom, ako smo zabili našu zadaću, tako da smo se svi bojali nje i zato pisali domaće zadaće. Moj najdraži predmet je bila matematika, sve sam razumio i zato sam bio i dobar u matematiki.

Za školsku južinu su mi dali svaki dan nek kruh s putorom sobom, nije bilo kot denas, da su si dica znala kupiti roglic ili žemlju sa sirom i šunkom.

Čega se morem još jako dobro spomenuti je, da smo se svi dičaki iz mojega razreda, naša učiteljica i ja vozili u kazališće. Nažalost, meni je pri vožnji busom svenek pozlilo, tako veljek i prvi put, kad smo se vozili u Beč. Pokidob da smo busom kasno stigli u Beč, morali smo friško bižati u teatar. Ali meni je bilo tako čemerno, da se skoro nisam mogao držati na nogu. Kumaj sam bižao. Nastalo mi je sve gorje, čemernije. Joj, morao sam odmitati. Tako strašno sam morao rigati da sam svoje prijatelje, ki su bižali pred manom, umazao. I oni i ja smo morali ostati vas čas, dokle se nismo domom vozili, tako umazani i smrdljivi kot smo bili... Ja se već nikada nisam smio voziti u teatar.“

Piše: Saraja Hauptmann, 6.C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Sarajin komentar:

Iako stari ljudi velu, da je prlje bilo čuda lipše u školi, ja mislim, da se denas učitelji ponašaju pravičnije prema školarom: Učitelji ne smu tući školare samo za to, ar su zabili napisati domaću zadaću. To bi nešto bilo, kad bi nas učitelji tukli za svaku malenkost! Nezamislivo! Nije bilo lahko za školare, ar čuda puti nisu imali dost za jisti. Mi denas tako puno kupujemo, čuda već nego bi tribali, a onda jako čuda hitimo u smetlje, ar nismo mogli sve pojistti.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (3)

Gerhard Kroyer, rodjen 1954. ljeta u Trajštofu, kade još svenek živi.

„Nisam rado išao u školu, ar nisam rado učio. Ipak sam imao svoj najdraži predmet, a to je bila tjelovježba. Divičice i dičaki su se skupa turnali. Uza tjelovježbu smo imali matematiku, nimški jezik, čitanje, crtanje i geografiju. Kad sam bio u školi, spolom sam otpisivao domaću zadaću ili ča drugoga, ar doma nisam imao lazno za to. Čuda puti sam morao djelati na lapti. Kad sam pohodio osnovnu školu, treti i četvrti razred su bili skupa u jednom razredu, tako i peti, šesti, sedmi i osmi razred. Osnovna škola je durala osam ljet. Onda si mogao pojti u obrtnu školu, a potom si mogao apsolvirati učnju kot šegrt.“

Kad sam bio mali dičak, smo se u osnovnoj školi pominali po hrvatsku. Rijetko smo govorili nimški. Zato sam imao čuda problemov kad sam došao u obrtnu školu, ar tote smo morali govoriti nimški. Nimški jezik smo imali dvi ure u tajednu.

Kot školar ja sam se čuda šalio, izmislio bedavosti. Kad smo mi školari bili nižvriddni, učitelj nas je tukao ravnalom na ruku. Najgorji školari su morali duže ostati u školi, jednu uru ili dvi. Onda su morali načiniti domaću zadaću. Ali neki od njih su huknuli van krez oblok, ako učitelja nije bilo u razredu.

Piše: Selina Kroyer, 6. C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Selinin komentar:

Kad sam čula, da su neki školari protekli van krez oblok, prasnula sam u smih. Nisam to mogla vjerovati. Misnila sam, da se ja sigurno ne bi nikada poufala samo tako projti nekamo – prez dopušćenja učiteljev. Nisam znala, da neki školari nisu nikada ili samo rijetkokrat govorili nimški i da su bolje govorili hrvatski nego nimški. Tomu sam se zaistinu čudila. Denas je to totalno drugačije, obrnuto.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervjuj o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (4)

Angelika Bider, rođena 18. 4. 1970. u Gijeci, živi u Pandrofu. Pohodila je osnovnu školu od 1976. do 1980. u Pandrofu.

„Spominjam se da smo u osnovnoj školi svenek imali druge učitelje. Vjeronauk je podučavao naš farnik Joško Palković, ki je 2000. ljeta umro. Obožavala sam ga i jako rado imala. Kod njega smo se naučili čuda molitvov.

Svake nedilje sam išla u crikvu. Imala sam jednu veliku želju, naime, da bi smila ministrirati. Ali, u to vreme, farniki nisu dozvolili, da divičice ministriraju. Bila sam jako razočarana i ljubomorna na ditiće.

Pokidob da nisam smila biti ministrantica, su mi u školi dali glumiti jednu važnu ulogu u igrokazu „Malik Tintilinić“. Smila sam sama jačiti dvi kitice pjesme „Daleko sam jur od doma“, ku me je moja prijateljica naučila. Bila sam jako nervozna, ali sve je jako dobro prošlo. A znaš, ča je bila nagrada za sve to? Da sam se smila s ministranti voziti na izlet u rudnik soli u Hallein. Doma još denas čuvam kipić od toga izleta, ki si redovito pogledam. I još denas sam gizdava na to ča sam smila putovati s ministranti.

Piše: Katharina Bider, 6. C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Katarinin komentar:

Bogu hvala, denas smimo i mi divičice miništrovati. I čas je! Dandenас se farniki veselu, kad mu se i divičice javu, da mu pomoru u crikvi pri maši ili na nekom pogrebu.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (5)

Maria Pavicsits, rođena 11.09.1932. u Vulkaprodrštofu, kade još svenek živi. Pohodila osnovnu školu od 1942. do 1945.

„1938. je počeo boj. Nije nam išlo dobro. Nas je bilo 6 djece, a malo smo imali za jisti, jako malo. Moja mama je dobro znala kuhati i peći, ali za kuhanje nije imala skoro ništa. Nije bilo masti, nije bilo cukora, ... Ipak, moja majka je bila jako šikana, dobro si je znala urediti, tako da nismo morali gladiti.

Mi smo stanovali blizu škole. Kad smo išli u osnovnu školu, u pauzi smo mogli pojti domom, a moja majka nam je svenek znala ča dati. Ona nam je vrgla krumpire u peć, ali svaki od nas je još jedno dite sa sobom doprimio, tako da nas je

bilo još već dice, kad smo domom bižali po te krumpire. Svi smo se veselili, i naši prijatelji i prijateljice. Još danas živu i još danas povidaju, kako je bilo dobro kad su kod nas te krumpire dostali.

Mi smo imali jako lipo ditinstvo. Kad smo od škole domom došli, prvo smo morali napisati zadaću. Pritom smo na oblik van pogledali, ar je pred našim oblikom bio mali brižić, kade su se dica sankala, pa i skijala. Skije je moj brat sam načinio od drivlja. Joj, kad smo vidili, da su tovaruši jur došli, vikali smo: „Friško! Moramo se pašćiti s domaćom zadaćom, pak gremo i mi van se sankati, pa skijat, pa sa snigom hitat!“ Tr nam je bilo jako, jako lipo, nek siromašni smo bili.

Kad sam bila otprilike jedinaest ljet stara, išla sam u Željeznom u glavnu školu. Moja sestra je isto s manom išla, ali nismo se mogle tako čuda učiti, ar je bio boj. Čuda puti je bila zračna uzbuna (Fliegeralarm). Kod škole su bunkere načinili i kada smo čuli sirene, onda smo bižali u te bunkere. Jako smo se bojali, kad su avioni letili i bombe pušćali prik Željeznoga. Prik našega bunkera su letili. Jako čuda su uškodili, zato smo onda morali od Vulkaprodrštofa do Željeznoga piše pojti u školu, nije bilo ni vlakov ni autov, ki bi se vozili. Već puti nas je odvezao jedan jako dobar muž, ki je imao konje, u školu.

Mi smo bili srični. Denas velu, da dica imaju sve. Mi to sve nismo imali. Mi smo svenek knijigu štali, pa smo si povidajke povidali, pa smo si jačili. Družice su došle k nam, pa smo si jačili i smo se hartali... I to sve prez struje i sviće. Imali smo nek malu lampu s uljem.“

Piše: Lina Pavicsits, 6. C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Linin komentar:

Ja mislim, da dici u prošlosti nije bilo svenek lako. Premda moja baka kadakoč nije imala ništ za jisti, ona je svenek ostala vesela i srična žena. Ončas su svi bili zadovoljni s tim, ča su imali. Svi su bili jako zahvalni i za neke malenkosti.

Ja mislim, da to sada već nije tako. Mi jur imamo tako čuda, da stalno kanimo imati još već. Čuda puti zabimo, kako nam gre dobro.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (6)

Jive Pavicsits, rodjen 20.05.1934. ljeta. Pohodio osnovnu školu u Vulkaprodrštofu.

„Škola? Kakova škola? Za školu nismo imali čuda lazno! Da ovako počnem...

Pokidob da još nije bilo telefona, naš načelnik je išao po hiža i je ljudem javio, kad je ki u boju spao. Kad su ga ljudi vidili po cesti pojti, bili su znatiželjni, u ku hižu će nutarpojti. Jako su se bojali, da će k njim doći. Kad je došao k nam nutar, veljek sam znao ki je, premda je bilo škuro. Struje nismo imali, nikakovu sviću ne. Vidio sam mu kukasti križ. Moja staramajka je veljek nagnula glavu na stijenu, ar je znala, ča se je dogodilo. A i mi dica smo veljek razumila, da je naš otac spao. Načelnik je rekao, da je otac umro kot junak za našu domovinu. Sada sam bio najstarije

dite od četvero, bio sam 9 ljet star. Prez oca nam nije išlo dobro. Zato nisam ni mogao pojti redovito u školu, iako smo imali poljskoga djelača, ki nam je pomagao s djelom. Čisto na kraju boja, zadnjega dana, su ga Nimci ustriljili. Bilo je sada još teže. Sve smo morali sami udjelati. Imali smo vola i jednu kravu. Stalno smo mati i ja morali orati lapte ili na lapti ča drugoga djelati. Nisam mogao pohoditi školu. Ni moja sestra nije mogla pohoditi školu onako kako je kanila. Nek koč-toč ju je negdo s konji odvezao u Željezno.

Kad nam se je ugodalo pojti u školu, najprlje smo morali naučiti kako pozdraviti: „Heil Hitler“. To nam je bio prvi zadatak. Svako jutro smo u školi morali nahraniti svilce. Svilu su ljudi tribali, da bi mogli načiniti padobrane za vojsku. U školi smo imali cijelu zid s regali, na ki su živile te debele gusinjke u vrićica od platna. Dali smo im lišće od dudovoga stabla. Ta fela stabalja još denas raste na našem cimitoru, a sadili su to stabalje jur u Prvom svjetskom boju. Morali smo pomesti govno svilcev, sve čistiti i im dati friško lišće. Mi smo to svi jako rado udjelali...“

Piše: Lina Pavicsits, 6. C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Linin komentar:

Teško si morem predstaviti, ča je moj stariotac doživio. Strašno mi je, kada mislim na to, kako bi bilo, kad bi moj tata umro, a ja sam stoprv devet ljet stara. A sve nek zbog boja! Moj stariotac je bio dite, ali morao je doma čuda pomoći, ar je bio najstarji dičak. Ipak veli, da je imao lipo ditinstvo i mogućnost da se školuje po osnovnoj školi. A danas ga poznam kot veselogoga i sričnoga človika.

(Marija i Jive Pavicsits)

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (7)

Georg Vukovits, rodjen 20.6.1969. u Rasporku, živi u Cindrofu.

Pohodio je osnovnu školu od 1975. do 1979. ljeta.

„Moji starji su bili učitelji u osnovnoj školi, a kad sam ja počeo hoditi u školu, je majka podučavala u Otavi. Onde je bilo malo dice, i zato sam se smio kao Rasporčan najaviti u onu školu. Tako je bila moja majka moja prva učiteljica. Dandanas to sigurno već ne bi bilo moguće, ali ončas se to nije problematiziralo. Dica prvoga i drugoga razreda su se skupno podučavala, isto kot i dica tretoga i četvrtoga razreda, ku je podučavao direktor škole. Bila je jako ugodna atmosfera onde, vrijeda sam imao čuda prijateljev u Otavi. Sidio sam uz jedinu divičicu, ku sam onda kanio i oženiti...

Nikada ali neću забити други дан у школи, када smo

dostali prvu domaću zadaću. Tu, nemer, nisam načinio. To je bila jedna slika, na koj smo morali lokomotive črljeno ili plavo nafarbat. Tako smo se učili razlikovati, ča je live, a ča desno. To djelo smo u školi počeli, a učiteljica, odnosno moja majka, nam je rekla, ki to djelo doma zgotovi, će drugoga dana dostati zlatu zvijezdu. Ja se ali otpodne već nisam mario za to, lipše mi je bilo voziti se s prijatelji biciklom. Moja majka me ni navečer nije opomenula na zadaću. Drugoga dana su zvana mene svi imali domaću zadaću i dostali zlatu zvijezdu, samo ja ne. Imao sam velike oči, kad su si školari medjusobno s punim veseljem pokazali svoje zvijezde. Vidio sam, da moja majka kao učiteljica s manom korektno zahaja i da nimam nikakovih privilegijev. Od toga dana sam svenek veljek po objedu počeo sa zadaćom.

Po tom ljetu se je škola u Otavi zatvorila i otavski školari su morali pojti u Hirman u školu, a ja sam došao u drugi razred domaće škole Rasporak-Pajngrt. Raporak i Pajngrt su onda jur imali skupnu školu, prvi i četvrti razred su bili u Rasporku, a drugi i treti u Pajngrtu. Imao sam učiteljicu, ka nas je kanila motivirati za čitanje knjig. Jednu uru u tajednu nam je pročitala dio iz nekoga romana, a nastavila je onda s drugim dijelom drugoga tajedna, itd. Moram priznati, da u onu dob knjige nisu bile moje najdraže prijateljice, i zato sam se u ti ura, kada smo morali slušati čitanje naše učiteljice, jako dugočasio i koč-toč i zadrimao. Tajedne dugo nam je iz jedne knjige čitala o jednom konju s imenom „Leokadija“. Jednoga dana, jur je knjiga bila dobro prik polovice pročitana, sam ruku zdignuo i pitao: Prosim, gospa učiteljica, ča je to - *Leokadija*? Ona me je pogledala i me je pitala, je li to sada ozbiljno pitam. S nje živci na kraju, mi je ipak razložila, da je Leokadija glavna figura romana, o koj nam jur

tajedne dugo čita. Nažalost, moj otac je veljek u susjedskom razredu podučavao treti razred. Odmah u slijedećoj pauzi mu se je učiteljica potužila. No – doma kod objeda smo pak imali malu komediju...

Georg Vukovits u prvom razredu osnovne škole (prvi red, 4. s live strani, učiteljica mu je njegova majka)

Lipo nam je i htilo biti u vjeronauku. Imali smo mjesnoga farnika, a u ti uri smo se odmorili od drugih predmetov. On nije bio oštar učitelj, ali ako mu je negdo išao na živce, ga je postavio u kut. Jednoga dana sam u pauzi pred vjeronaukom farnika imitirao: Svakoga školara, ki je došao u razred po pauzi, sam poslao u kut. Cijeli razred se je lipo s manom zabavio. Ali uprav u slijedećoj uri sam ja po prvi put, i u toj uri kot jedini, morao pojti u kut. Uzrok tomu je bio, da smo svi skupa jednu molitvu štali, a ja sam neke riči pretirano naglasio. Pravoda, i gospodin farnik je upametzeo, da od molitve kanim načiniti satiru.“

Piše: Anna Vukovits, 6.C razred Savezne gimnazije u Željeznu

Anin komentar:

Ja sam jur znala, da moj tata nije bio najmarljiviji kot školar, a zbog toga me nije presenetilo, da nije ni prvu zadaču načinio. Ako bi ja imala svoju majku kot učiteljicu, ja bi uprav zbog toga bila jako marljiva, ar bi mi bilo neugodno, kad bi mi moja mama pred drugimi školari zdivala.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (8)

Karin Vukman – Artner, rođena 30. 4. 1966. ljeta

„Išla sam u Theresianum u Željeznom. U to vreme samo divičice su isle u tu školu. Za razliku od danas morale smo čuda, čuda napamet naučiti. Nismo imale internet, da bi mogle pogledati, ako nam je nešto tribalo. Ako nas je neka učiteljica kanila kazniti, dala nam je peticu ili nas je tukla štapom na prste ili ruke. Moja obitelj je bila siromašna, nismo imali auto. Tada skoro nijedan nije imao auto. Vozila sam se autobusom na Domplatz, a onda sam morala hoditi dugi put na brig u školu, ar tada se autobus još nije vozio do škole.

Jednoč mi je profesorica iz engleskoga jezika rekla da izgledam kot irski konj, ar su mi vlasti visili u obraz. Odonda sam si morala napraviti kosu.

Spomenem se još i jednoga šalnoga dogodaja u šestom razredu. Imali smo fiziku i profesorica nam je kanila pokazati pokus sa strujom. Moja najbolja prijateljica se je „žrtvovala“ i asistirala. Morala je držati on aparat za struju. Kad ga je profesorica upalila, su se mojoj prijateljici nastavili vlasti, ča je tako smišno izgledalo, da smo svi prasnule u smih.“

Piše: Zenka Vukman, 5. C razred Savezne gimnazije u Željeznu

Zenkin komentar:

Nikada ne bi pohodila neku školu, u koj su samo divičice u razredi. Mislim, da bi se onda čuda već svadjala. Isto ne bi isla u neku školu, u ku moram dugi put hoditi. Za to bi bila prelijena. Moja mama mi čuda puti povida, kako joj je bilo važno, da se dobro uči i da završi školu. Kada ali mislim na učitelje, ki su dicu prlje tukli, čudim se, ar takovo neodgovorno ponašanje ja ne bi podnosila.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (9)

Gertrude Szinovatz, rođena 1.03.1944.

Ijeta u Trajštofu. Sada živi u Uzlopu.

Pohodila je školu od 1950. do 1960. ljeta.

Tri ljeta dugo sam išla u Trajštofu u školu. Onda smo moje dve prijateljice i ja kanile poći u četvrti razred u Željeznu u školu, kad smo se kanile naučiti malo nimški, ar smo se doma samo pominali po hrvatsku. Bojale smo se, da ako dojdemo u glavnu školu, nećemo ništ razumiti. Našim roditeljem nismo ništ rekle, ar smo se bojale, da nam nećedu dopustiti ići u Željeznu u školu.

Kad smo se onda u praznici busom kanile u

Željezno odvesti, sam imala problem: Moja majka je sve naše svidodžbe čuvala u maloj ladici u stolu, ka je bila zaključana, tako da nisam znala svoju svidodžbu u novoj školi u Željeznom pokazati. Ali u tom času to ipak nije bio tako veliki problem. Koludrica, ka nas je primila, je na sriču isto znala govoriti hrvatski, tako da sam joj znala objasniti, zač nisam imala svidodžbu sa sobom. Nismo ni tribali potvrdu naših roditeljev da su sporazumno s našom odlukom. To je danas čisto drugačije. Koludrica je samo rekla, neka doprimim svoju svidodžbu na početku školskoga ljeta. Da sam se najavila u Željeznu je moja majka stoprv onda doznala, kada je jur bilo prekasno. Na sriču ona nije bila jako srdita, a ja sam se znala naučiti nimški. Moram reći da sam se ipak svenek našega učitelja bojala, kad sam mislila, da je on morebit malo srdit na mene, tako da sam se svenek shranila, kad sam ga negde vidila.

Meni je na početku jako teško spalo govoriti nimški. Kad smo morali cijele rečenice formulirati, ja sam jednoč rekla: «Ich war übermorgen bei meiner Freundin.» Svi su me osmihavali, a jedna divičica, ka je bila isto iz Trajštofa, se je stala i je rekla, da se ja još nikad nisam po nimšku pominala, ali ona je sigurna, da će koč čuda bolje nimški govoriti nego drugi u razredu hrvatski! A odonda se već nijedan nije smijao, kad sam ča krivo rekla.

Ali to, ča je mene svenek jako bludilo je bilo, da smo se svenek morali voziti busom. Isto zimi, kad je bilo nam divičicam jako, jako zima, ar smo svenek smile nositi samo suknje, a ne hlače.“

Piše: Saraja Hauptmann, 6.C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Sarajin komentar:

Dandenas ne bi se nijedan znao na nekoj školi bez svidodžbe najaviti. To je sada sve oštrije i točnije, sada se mora još i doprimiti potpis roditeljev, ako negdo kani pohoditi neku drugu školu. A moja staramajka je mirno i prez problemov mogla ići tamo i reći, da ima jako dobre ocjene. To je bilo sve. Jako čudno.

Ona jedna divičica je imala pravo, kad je starojmajki pomogla: ne smije se nikoga osmihavati. Ali ni kod nas u razredu nije drugačije: ako ki napravi pogrišku, svi se počnu smijati i mu se rugati. To je jur svenek tako bilo, pa će i svenek tako ostati.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznom su se bavili s intervju i o školovanju kroz 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (10)

Mirko Szinovatz, rodjen 23.7.1939. u Uzlopu, kade još svenek živi.

Pohodio je školu od 1945. do 1958. ljeta.

„Škola u Uzlopu je bila jako slaba, zato skoro nikada nismo imali zadaću, a kad smo ju imali, bila je jako lahka. Naši predmeti su bili matematika, nimški, povijest i geografija, ali ja se već ne morem ničega spomenuti, ča sam se onda učio. Ča znam još je, da smo si u školi skoro svenek nek štali. A štali smo si svenek isto. Vas čas nek jednu povidajku, ča je bilo strašno dugočasno.

Mi nismo imali nikakova školska djela, samo par testov ili diktate. A kot je bilo prlje normalno - svih učitelji su nas smili biti.

Čega se znam još dobro spomenuti je, da smo zimi, kad je bilo sve puno sniga, rado išli na skijanje ili na sankanje. A kad je bilo teplije, smo bili jako čuda puti kod Vulke. Vulka onda još nije bila regulirana, znači da je onda još curila va zavoji, ali ipak je bila diboka. Bila su i neka mjesta, kade su bili na jednoj strani obrovi „dibajnki“ (vrtlogi). Voda se je onde jako friško obraćala i tako potkopala obrov. Stalo se je koč-toč da su se te škulje zrušile. Na oni mjesta smo mogli i dobro pluti. Divičice na primjer su plule „na puž“. Tako smo to zvali, kad su svoj fertuk na vodu povalile, napunile ga zrakom, i tako su se znale prik vode držati. Mi ditići to nismo radili, kad to onda nije bilo „kul“, kot bi denas rekli.

K Vulki smo isto čuda puti išli ribe loviti, iako je to bilo prepovidano. Ali mi nismo imali prave udice, nego smo si sami porizali kite neke vrbe, kad su te bile jako ravne. Na kitu smo pak obisili kakovu tanku vrpcu i ugnuli iglu, tako da je riba ostala na našoj udici. A zvana toga smo i rake lovili. Kad smo je skupa na neko mjesto vrgli, su se oni počeli biti, ča smo si čuda puti rado pogledali. Na svaki način su neki u škulje pod obrov grabili, da bi mogli loviti rake ili i velike ribe, ke si znao zgrabiti rukom, ako si bio šikan. Ja to nikada nisam djelao, ar je to bilo jako teško. Zvana toga su raki neke ditiće, ki su je kanili uloviti, za prst zgrabili, ča je jako strašno bolilo. Tako smo proživili svoje slobodno vreme.“

Piše: Saraja Hauptmann, 6.C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Sarajin komentar:

Kad mislim na to, da su prlje lovili ribe ili rake samo rukom, si to uopće ne znam predstaviti. Prvič se denas svi, i ditići, jur boju insektov ili žabov, a prlje su lovili još i rake, iako su znali, da to more biti pogibelno. Sigurno im je to bila pustolovina. Drugič,

denas dica nisu tako šikana. Ne kanu ni skočiti prik vode, ni ne loviti ribe.
Isto si ne morem predstaviti, kako se je moglo pluti *na puž*, znači pomoću fertuka. Kako te to nek more držati prik vode? Smišno. Ah, denas ionako već nijedan ne nosi fertuk.

Prilikom 100. obljetnice postojanja Republike Austrije školarice i školari Savezne gimnazije u Željeznu su se bavili s intervju i o školovanju kroz minulih 100 ljet. Pitali su mlade i starje ljude ča im dojde na pamet, kada mislu na svoju školsku dob.

SPOMINKI IZ ŠKOLSKE DOBI KREZ 100 LJET POSTOJANJA REPUBLIKE AUSTRIJE (11)

Anna („Anica“) Walentits, rođena Wuketits, 23. srpnja 1920. Živi u Pandrofu.

„Ja sam bila od prvoga do osmoga razreda dobra školarica. Bili smo divičice i ditići u razredu, a učili su nas i farnik i učiteljica skupa. Od šestoga do osmoga razreda smo imali direktora kot učitelja. Njegova žena je imala vrt. Kad si dobro učio, si smio poći u vrt i pukati halugu ili poći na poštu, ča sam ja sve smila udjelati. U vrtu smo isto imali tjelovježbu. Jednoč smo morali prik konopca skakati, ali ja sam imala čepeliše s visokimi petami opravno i sam zato ostala visiti, tako da sam pala na nos. Onda mi je učitelj prepovideo da se dalje turnam.“

U drugom razredu osnovne škole

Pri jačenju smo imali drugoga učitelja. Ta me je svenek med dičake postavio, ar nisam znala dobro jačiti.

Kad još nisam bila četrnaest ljet stara, sam već iz škole vanstala. Onda sam jur morala pojti služiti, ar smo imali malo dite, moju sestru doma, ka se je svenek plakala. Jednoč, kad je opet počela kričati, ja sam si mislila: „Sada imam ali dost! Neka se plače!“ Ali onda mi je bilo žao nje, pak sam se i ja počela plakati. Za moju sestru smo se morali moj brat i ja skrbiti, ar ona se nije rado učila, tako da smo joj mi morali svenek pomoći pri zadaći.“

Piše: Saraja Hauptmann, 6.C razred Savezne gimnazije u Željeznom

Sarajin komentar:

Čudi me, da su školari bili srični, kad su smili u učiteljevom vrtu halugu pukati, ako su bili dobri u školi. Prvič, denas nijedan učitelj ne bi smio svoje školare poslati na poštu ili k sebi domom, da ča djela za njega. Drugič, denas se ionako nijedan školar ne bi veselio, ako bi morao u vrtu za učitelja djelati. Znamda bi se još i trsio da se čemerno uči zbog toga.